

Europese
Commissie

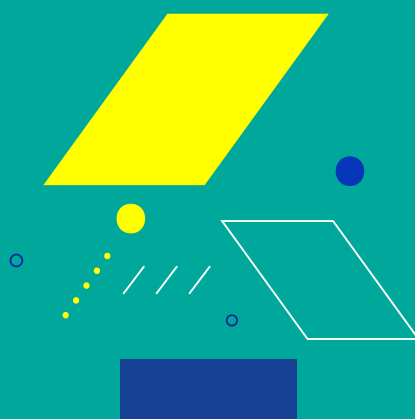

30^e
JUBILEUM

EU-BURGERSCHAP

RECHTEN EN MOGELIJKHEDEN

INHOUDSOPGAVE

WAT MAAKT HET EU-BURGERSCHAP UNIEK?

Als EU-burger heb je rechten die anders zijn dan die van het staatsburgerschap van een EU-lidstaat.

03

GEDEELDE WAARDEN

De EU is gebaseerd op gemeenschappelijke waarden en het EU-burgerschap geeft je bepaalde rechten, vrijheden en bescherming.

04

EU-BURGERSCHAP: RECHTEN WAARVAN JE GEBRUIK KUNT MAKEN

Dankzij jouw rechten als EU-burger kan er een wereld aan nieuwe mogelijkheden voor jou opengaan.

06

GEEF JE EIGEN TOEKOMST VORM

EU-burgers vormen het hart van de Unie. Zorg ervoor dat jouw stem wordt gehoord.

14

BESCHERMING IN HET DAGELIJKS LEVEN

Wonen in de EU geeft jou ook toegang tot een aantal voordelen die het leven gemakkelijker maken.

19

WAT ALS MIJN RECHTEN NIET ZIJN GERESPECTEERD?

Als je vindt dat jouw rechten niet zijn gerespecteerd, kun je actie ondernemen.

21

“EU-burger zijn biedt talloze mogelijkheden. Bijvoorbeeld vrij reizen binnen de EU, werken in een andere lidstaat of consulaire hulp krijgen als je op reis bent in het buitenland. In de afgelopen 30 jaar hebben miljoenen Europeanen de concrete voordelen van het EU-burgerschap ervaren. En ze hebben hun stem laten horen bij Europese en lokale verkiezingen, ook terwijl ze in een andere lidstaat woonden. We zullen deze rechten blijven bevorderen en versterken, want zo versterken we onze Unie, onze waarden en de Europese manier van leven.”

Ursula von der Leyen,
Voorzitter van de Europese Commissie, 2023

WAT MAAKT HET EU-BURGERSCHAP UNIEK?

EU-burgerschap is een uniek concept. Als je een staatsburger bent van een van de 27 EU-lidstaten, dan ben je automatisch ook een EU-burger. Dit geeft je bepaalde rechten en voordelen die anders zijn dan die van het staatsburgerschap van een EU-lidstaat. Bovendien zijn deze rechten geldig in alle 27 EU-lidstaten.

Wat betekent dit in de praktijk? Het betekent bijvoorbeeld dat je in een andere EU-lidstaat kunt wonen en werken zonder dat je een visum, werk- of verblijfsvergunning nodig hebt. EU-burgerschap betekent ook dat als je in de problemen komt op een plek buiten de EU waar jouw EU-lidstaat geen ambassade of consulaat heeft, je je kunt wenden tot een andere EU-lidstaat die daar aanwezig is voor hulp.

EU-burgerschap betekent ook dat je een actieve rol kunt spelen in het democratische proces waarin de regels worden vormgegeven die gelden in de hele EU. Je kunt stemmen en je verkiesbaar stellen voor de gemeenteraadsverkiezingen en de verkiezingen voor het Europees Parlement, zelfs als je in een andere EU-lidstaat woont.

Dankzij het EU-burgerschap kan er een wereld aan nieuwe mogelijkheden voor je opengaan. In deze brochure krijg je informatie over wat je moet weten over je rechten en hoe je daar als EU-burger optimaal gebruik van kunt maken.

“Het EU-burgerschap is een hoeksteen van het Europese project. De rechten en mogelijkheden die *alle* burgers van *alle* EU-lidstaten krijgen, zijn bedoeld om hun leven te verbeteren en gemeenschappen te versterken. Daarom is het belangrijk dat EU-burgers precies weten welke rechten ze hebben en hoe ze deze rechten kunnen uitoefenen. Zo bouwen we aan een sterker Europa voor de toekomst.”

Didier Reynders,

Eurocommissaris voor Justitie, 2023

Nieuwe EU-burgers

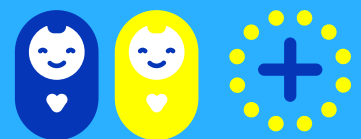

827.300

In 2021 kregen 827.300 mensen het staatsburgerschap van een van de EU-lidstaten.

Van degenen die het staatsburgerschap van een EU-lidstaat kregen, was 85% voorheen staatsburger van een niet-EU-land.

Bron: Eurostat

4,09 mln

Daarnaast werden er in 2021 4,09 miljoen baby's geboren in de EU.

Bron: Eurostat

Voel je je een EU-burger?

Bijna 9 op de 10 burgers (87%) is het daarmee eens en voelt zich een EU-burger.

Bron: Eurobarometer 528, 2023

EU-burgers hebben een aantal rechten* in aanvulling op de rechten die ze hebben als staatsburgers van hun EU-lidstaat. Dit zijn:

- ▶ **Je mag niet gediscrimineerd worden** op basis van je nationaliteit
- ▶ **Je kunt vrij reizen en verblijven** binnen de EU
- ▶ **Je kunt stemmen en je kandidaat stellen** bij de verkiezingen voor het Europees Parlement en de gemeenteraadsverkiezingen, ook als je naar een andere EU-lidstaat verhuist
- ▶ **Je kunt rekenen op consulaire bescherming** als je in een niet-EU-land bent
- ▶ **Je kunt** een Europees burgerinitiatief **lanceren of steunen**, waarbij je de Europese Commissie vraagt om wetgeving voor te stellen over een onderwerp dat van belang is voor jou
- ▶ **Je kunt een verzoekschrift indienen** bij het Europees Parlement en een klacht indienen bij de Europese Ombudsman
- ▶ **Je kunt contact opnemen met en een antwoord ontvangen** van elke EU-instelling in een van de officiële talen van de EU

*Deze rechten worden gegarandeerd door het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)

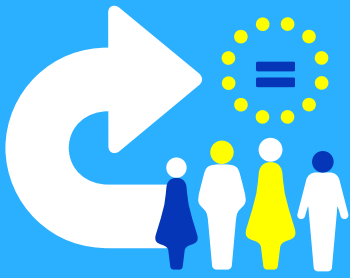
GEDEELDE WAARDEN

Deel uitmaken van de EU betekent niet alleen dat je in een van de lidstaten woont. Het betekent ook dat je onderdeel bent van een gedeelde gemeenschap, waar iedereen de rechten, bescherming, mogelijkheden en verantwoordelijkheden heeft die kenmerkend zijn voor de Europese manier van leven; in verscheidenheid verenigd.

Dit betekent bijvoorbeeld dat grondrechten zoals de vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst worden gerespecteerd en dat iedereen gelijke rechten heeft voor de wet.

Volgens het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie heeft iedereen in de EU het recht om gelijk behandeld te worden, ongeacht hun geslacht, ras, huidskleur, etnische of sociale afkomst, genetische kenmerken, taal, godsdienst of overtuiging, politieke of andere denkbeelden, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte, een beperking, leeftijd of seksuele geaardheid. Dit zijn enkele van de belangrijkste waarden die ten grondslag liggen aan het EU-burgerschap.

Respect voor iedereen

Artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) beschrijft de waarden waarop de EU en dus ook het EU-burgerschap zijn gebaseerd:

“De waarden waarop de Unie berust, zijn eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Deze waarden hebben de lidstaten gemeen in een samenleving die gekenmerkt wordt door pluralisme, non-discriminatie, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en gelijkheid van vrouwen en mannen.”

Hoog gewaardeerde EU-waarden

In een recente enquête hebben EU-burgers aangegeven welke waarden voor hen het belangrijkste zijn.

82%

Onafhankelijkheid van rechters

82%

Recht op een eerlijk proces

81%

Vrijheid van gedachte, meningsuiting en godsdienst

Belangrijkste persoonlijke waarden

78%

Zelf besluiten kunnen nemen over hun leven

77%

Zorgen voor hun dierbaren

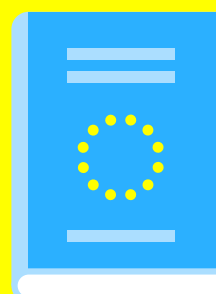
Bron: Eurobarometer 508, 2021

Grondrechten

Een andere belangrijke tekst die het EU-burgerschap versterkt, is het **Handvest van de grondrechten van de Europese Unie**. Hierin zijn de persoonlijke rechten en vrijheden die iedereen in de EU heeft, samengebracht. Tot deze rechten behoren menselijke waardigheid, het recht op vrijheid en veiligheid, gelijkheid voor de wet, non-discriminatie en rechten met betrekking tot solidariteit met anderen. Het voorziet ook in specifieke rechten voor EU-burgers.

Het Handvest zorgt ervoor dat deze rechten en vrijheden worden beschermd door de EU en de EU-lidstaten bij de implementatie van EU-wetgeving. Samen met artikel 2 van het VEU vormt dit het fundament van waarden waarop het EU-burgerschap is gebaseerd en kan floreren.

HANDEST VAN DE GRONDRECHTEN VAN DE EUROPESE UNIE

Het EU-burgerschap geeft je rechten waarvan je gebruik kunt maken om je leven vorm te geven en bij te dragen aan jouw gemeenschap. Het stelt je bijvoorbeeld in staat om vrij te reizen en te verblijven binnen de EU als je dat wilt, zorgt ervoor dat je niet gediscrimineerd kunt worden op basis van je nationaliteit en verplicht EU-instellingen om je een antwoord te sturen als je een vraag hebt. Het geeft je het recht om te stemmen voor jouw vertegenwoordigers in het Europees Parlement en om een Europees burgerinitiatief te lanceren over een onderwerp dat jou na aan het hart ligt. Alle EU-burgers hebben deze rechten.

EU-BURGERSCHAP: RECHTEN WAARVAN JE GEBRUIK KUNT MAKEN

“Het is het moment om de jonge generatie te laten zien dat we een continent kunnen bouwen waar je kan zijn wie je bent, liefhebben wie je wil en kan mikken zo hoog als je wil. Een continent dat verzoend is met de natuur en het voortouw neemt op het gebied van nieuwe technologieën. Een continent dat verenigd is in vrijheid en vrede. Dit is het moment voor Europa om opnieuw gehoor te geven aan de roep van de geschiedenis.”

Ursula von der Leyen,
voorzitter van de Europese Commissie,
Staat van de Unie 2023

Alle vormen van discriminatie aanpakken

Iedereen heeft het recht om gelijk behandeld te worden en de EU heeft actie ondernomen om discriminatie op verschillende gronden te bestrijden. De EU-wetgeving beschermt met name tegen discriminatie op grond van geslacht en ras of etnische afkomst op het gebied van werkgelegenheid, onderwijs, toegang tot diensten, sociale bescherming en sociale voordelen. De EU-wetgeving verbiedt ook discriminatie op grond van godsdienst of overtuiging, een beperking, leeftijd en seksuele geaardheid op het gebied van werkgelegenheid. Daarnaast zijn er een aantal strategieën vastgesteld om te bouwen aan een Unie van Gelijkheid.

Lees meer over hoe de EU bouwt aan een

UNIE VAN GELIJKHEID

Bescherming tegen discriminatie

Adam heeft een diploma van het middelbaar onderwijs uit zijn thuisland Polen. Van jongs af aan is het zijn droom geweest om dierenarts te worden en in het buitenland te studeren. Aan de universiteit van zijn keuze, die zich in een andere EU-lidstaat bevindt, moet hij echter een toelatingsexamen doen om zijn kwalificaties te bewijzen. Dit examen geldt niet voor staatsburgers van het land waar hij naartoe wil verhuizen.

Adam vindt dit oneerlijk en vindt dat hij gediscrimineerd wordt op basis van zijn nationaliteit. Hij brengt zijn zaak voor het Europees Hof van Justitie, dat oordeelt dat het toelatingsexamen inderdaad discriminerend is op deze gronden. Het eindresultaat is dat de regels worden veranderd. Adam kan in het buitenland studeren aan de universiteit van zijn keuze onder dezelfde voorwaarden als staatsburgers van dat land.

Een belangrijk EU-burgerschapsrecht is bescherming tegen discriminatie op basis van je nationaliteit in gevallen die binnen de EU-wetgeving vallen. Dit is vastgelegd in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en in artikel 21 van het Handvest van de grondrechten. Het non-discriminatiebeginsel garandeert een eerlijke behandeling en gelijke kansen voor alle EU-burgers, ongeacht de EU-lidstaat waar ze zich bevinden.

Jouw recht om te verhuizen en in het buitenland te wonen

José is een Spaanse softwareontwikkelaar die een droombaan aangeboden krijgt in Duitsland. Hij kan naar Hamburg verhuizen zonder een visum, werk- of verblijfsvergunning nodig te hebben. Hij hoeft alleen maar een woning te vinden en kan meteen aan de slag. Bovendien hebben hij en zijn familieleden toegang tot de lokale gezondheidszorg en kunnen zijn kinderen naar een Duitse school. De familie heeft dezelfde sociale voordelen als Duitse staatsburgers, terwijl ze hun Spaanse staatsburgerschap behouden.

Opvattingen over vrij verkeer

90%

Ongeveer 90% van de burgers is het ermee eens dat dit recht hen persoonlijk ten goede komt.

80%

Ruim 80% van de burgers is het ermee eens dat vrij verkeer goed is voor de economie.

Bron: Eurobarometer 528, 2023

Als burger van de EU heb je het recht om te wonen, werken, studeren in en vrij te reizen binnen de EU-lidstaten. Dit betekent dat je geen visum, werk- of verblijfsvergunning nodig hebt. Je familieleden hebben ook het recht om je te vergezellen of zich bij je te voegen, ongeacht hun nationaliteit. Het kan zijn dat ze aan bepaalde voorwaarden of formaliteiten moeten voldoen.

EU-werknemers en EU-burgers die zelfstandige zijn, kunnen zonder verdere voorwaarden langer dan drie maanden in een andere EU-lidstaat verblijven. Andere categorieën EU-burgers, zoals studenten of economisch niet-actieve burgers, moeten aan bepaalde voorwaarden voldoen (bijvoorbeeld een ziektekostenverzekering hebben). Burgers kan worden gevraagd om te voldoen aan administratieve formaliteiten, zoals registratie bij de autoriteiten. Meer informatie over deze voorwaarden kun je vinden in deze [Gids](#) en [hier](#).

HET RECHT OP VRIJ VERKEER

VERBLIJFSRECHTEN

Hulp in het buitenland

Antonia, een Maltese fotojournalist, reist door een afgelegen gebied in een niet-EU-land waar Malta geen ambassade of consulaat heeft. Nadat ze haar paspoort is kwijtgeraakt, heeft ze dringend een vervangend document nodig om terug naar huis te kunnen.

Dankzij het recht op consulaire bescherming van de EU kan Antonia het Spaanse consulaat bezoeken, waar ze een noodreisdocument krijgt, precies dezelfde hulp die ze als staatsburger van Spanje zou hebben gekregen. Met dit noodreisdocument kan ze naar huis reizen.

EU-burgers in het buitenland ondersteunen

93%

van de burgers vindt dat de EU-lidstaten nauw moeten samenwerken om EU-burgers te helpen die consulaire bescherming nodig hebben buiten de EU.

Bron: Eurobarometer 528, 2023

Als EU-burger heb je het recht om om hulp te vragen aan de ambassade of het consulaat van elke EU-lidstaat als je in een land buiten de EU bent waar jouw land geen consulaat of ambassade heeft, of als dat consulaat of die ambassade je niet kan helpen. Dit EU-recht is een uiting van solidariteit binnen de EU, waarbij EU-lidstaten elkaars burgers in nood helpen.

De consulaire bescherming van de EU kan in verschillende situaties van toepassing zijn: als je wordt gearresteerd of vastgehouden, het slachtoffer bent van een misdrijf, een ongeluk krijgt of ernstig ziek wordt, je paspoort verliest of als het gestolen wordt, of als je hulp nodig hebt om weer thuis te komen in geval van nood.

**CONSULAIRE BESCHERMING
BUITEN DE EU**

EU-NOODREISDOCUMENT

Europees burgerinitiatief

Peter, een EU-burger uit Oostenrijk, heeft familie in België, Spanje en Italië. Hij houdt er niet van om lange afstanden te rijden en probeert zo min mogelijk te vliegen. Hij zou daarom graag meer Europese maatregelen zien die de uitbreiding van internationale hogesnelheidstreinverbindingen bevorderen om zo Europese steden beter met elkaar te verbinden.

Peter is van mening dat maatregelen op EU-niveau cruciaal zijn om dit doel te bereiken. Toen hij hoorde over het Europees burgerinitiatief, besloot hij een groep van zeven EU-burgers uit zeven EU-lidstaten bij elkaar te brengen om een eigen initiatief in te dienen, waarin ze de Commissie oproepen wetgeving voor te stellen om treinreizen binnen Europa makkelijker te maken.

De Commissie registreerde hun initiatief na een zorgvuldige beoordeling om er zeker van te zijn dat het aan de criteria voldeed. Toen het initiatief eenmaal was geregistreerd, kon Peter beginnen met het verzamelen van handtekeningen als steunbetuiging voor zijn idee.

Het Europees burgerinitiatief geeft je de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op het EU-beleid. Als er iets is wat je na aan het hart ligt en als dit een kwestie is waarbij de EU de bevoegdheid heeft om op te treden, dan kun je ook een initiatief indienen.

Je moet dan de stapsgewijze handleiding volgen en ervoor zorgen dat je initiatief aan bepaalde criteria voldoet. Via onderstaande links vind je alles wat je moet weten. Zodra jouw initiatief geregistreerd is, moet het binnen 12 maanden minstens een miljoen geldige handtekeningen verzamelen (online of op papier) in minstens zeven EU-landen. Als je succesvol bent, ga je op gesprek bij de Commissie om jouw doelstellingen te bespreken en krijg je de kans om jouw initiatief te presenteren tijdens een openbare hoorzitting in het Europees Parlement. De Commissie is verplicht om op jouw initiatief te reageren en aan te geven welke maatregelen ze gaat nemen.

Je kunt ook initiatieven van andere EU-burgers steunen.

64%

van de EU-burgers is op de hoogte van het recht om deel te nemen aan een Europees burgerinitiatief,

waarbij de bekendheid varieert van iets meer dan 80% in Finland en Oostenrijk tot minder dan 50% in Roemenië (49%), Kroatië (48%), Litouwen (46%) en Zweden (39%).

Bron: **Eurobarometer 528, 2023**

- ▶▶ Bekijk de **database met gepubliceerde burgerinitiatieven** en steun de initiatieven waarvan jij wilt dat ze slagen.
- ▶▶ Lees de **stapsgewijze handleiding** over hoe het Europees burgerinitiatief werkt.
- ▶▶ Op het **online EBI-forum** vind je praktische informatie en advies over het opstarten en beheren van jouw initiatief.
- ▶▶ Doe mee met een **online cursus voor organisatoren**.

Jouw recht om een verzoekschrift in te dienen bij het Europees Parlement

Ana is een EU-burger die in een geïndustrialiseerde stad woont. Een rivier die door haar buurt stroomt is vervuild geraakt door giftig afval van een nabijgelegen fabriek. Na enig onderzoek is Ana van mening dat de Europese milieuregels niet worden gehandhaafd.

Ze is bezorgd over de situatie en maakt daarom gebruik van haar recht om een verzoekschrift in te dienen bij het Europees Parlement om zo deze kwestie onder hun aandacht te brengen. De Commissie verzoekschriften van het Europees Parlement ontvangt Ana's verzoekschrift, doet zelf onderzoek en kan besluiten om maatregelen te nemen.

Als burger of inwoner van de EU heb je het recht om een verzoekschrift, dat een klacht of een verzoek kan zijn, in te dienen bij het Europees Parlement. De Commissie verzoekschriften van het Parlement zal jouw verzoekschrift in behandeling nemen, een reactie sturen en je informeren over de uitkomst.

Dit recht geeft je de mogelijkheid om je rechtstreeks tot het Europees Parlement te richten om je zorgen te uiten of om actie te vragen. Het verzoekschrift moet gaan over een kwestie die binnen het kader van de werkzaamheden van de EU valt en die jou rechtstreeks aangaat.

Meer informatie vind je hier:

**HET RECHT OM EEN
VERZOEKSCHRIFT IN TE DIENEN**

**HET PORTAAL VOOR
VERZOEKSCHRIFTEN**

Wie kan een verzoekschrift indienen?

- ▶▶ elke EU-burger
- ▶▶ iedereen die rechtmatig in een EU-lidstaat verblijft
- ▶▶ elke onderneming, organisatie of vereniging met het hoofdkantoor in een EU-lidstaat

Hoe werkt dit?

- ▶▶ De kwestie moet binnen het kader van de werkzaamheden van de EU vallen.
- ▶▶ De kwestie moet jou rechtstreeks aangaan.
- ▶▶ Je kunt je verzoekschrift individueel of als groep indienen. Er is geen minimum aantal handtekeningen.
- ▶▶ Dit kan online of per post.

Jouw recht om je tot de Ombudsman te wenden

Sara heeft documenten opgevraagd rond een ontmoeting tussen een EU-instelling en een landbouworganisatie. Ze is van mening dat de EU-instelling haar aanvraag niet correct behandeld heeft, aangezien ze geen volledige toegang heeft gekregen tot de documenten die ze heeft opgevraagd. In deze situatie heeft Sara ook het recht om een klacht in te dienen bij de Europese Ombudsman. Het is de taak van de Ombudsman om klachten over wanbeheer bij EU-instellingen te onderzoeken.

De Europese Ombudsman is een onafhankelijk en onpartijdig orgaan dat de instellingen en agentschappen van de EU ter verantwoording roept en goed bestuur bevordert. Het is er om burgers, bedrijven en organisaties te helpen die vinden dat er sprake is van wanbeheer op EU-niveau.

Als burger heb je het recht om een klacht in te dienen bij de Europese Ombudsman als je van mening bent dat er sprake is van wanbeheer binnen een van de EU-instellingen. Denk bijvoorbeeld aan beperkingen qua toegang tot documenten die in het bezit zijn van EU-instellingen, ethische kwesties of het beheer van EU-middelen. Je moet je klacht indienen binnen twee jaar na de datum waarop je je bewust werd van het probleem.

Wie kan zich wenden tot de Europese Ombudsman?

EU-burgers of ngo's, verenigingen, bedrijven, universiteiten en journalisten met het hoofdkantoor in een EU-lidstaat kunnen zich wenden tot de Europese Ombudsman:

- ▶ Met klachten over een EU-instelling, -bureau of -agentschap
- ▶ Over kwesties met betrekking tot wanbeheer door de instelling, het bureau of het agentschap van de EU
- ▶ Als ze al hebben geprobeerd om het probleem op te lossen met de betrokken EU-instantie
- ▶ Als de kwestie niet meer dan twee jaar oud is
- ▶ Als er geen gerechtelijke procedure loopt

Dana is een EU-burger die gek is op de natuur en bijen houdt als hobby. Ze neemt contact op met de Commissie om haar mening te delen en te informeren naar wat de EU doet om het welzijn van bijen te waarborgen.

Dana krijgt een reactie in haar eigen taal, waar ze als EU-burger recht op heeft.

Jouw recht op een reactie

Als EU-burger heb je het recht om de instellingen aan te schrijven in een van de 24 officiële talen van de EU en om een antwoord in dezelfde taal te ontvangen. Alle instellingen houden online registers bij waar je contactgegevens kunt vinden en documenten en informatie kunt inzien, zodat je op de hoogte kunt blijven van wat er in de EU gebeurt.

De Commissie vraagt ook regelmatig naar de mening van burgers bij het ontwikkelen van beleid en wetgeving. De feedback wordt meegenomen voordat de voorstellen worden afgerond en online worden gepubliceerd.

Meer informatie vind je hier:

**CONTACT OPNEMEN
MET DE EU**

**OPENBARE
RAADPLEGINGEN**

EU-TALEN

Toegang tot informatie

Een overzicht van registers van EU-instellingen

Hier vind je alle institutionele registers van de EU die je vrij kunt raadplegen:

- ▶▶ Openbaar register van Raadsdocumenten
- ▶▶ Documentenregister van het Europees Parlement
- ▶▶ Openbaar register van documenten door de Europese Centrale Bank
- ▶▶ Register van documenten van de Commissie
- ▶▶ Toegang tot administratieve documenten van het Hof van Justitie
- ▶▶ Openbaar register van de Europese Dienst voor extern optreden
- ▶▶ Toegang tot documenten van de Europese Rekenkamer

Democratische rechten zijn een essentieel onderdeel van het EU-burgerschap. Je stem bij de verkiezingen voor het Europees Parlement zorgt ervoor dat jouw mening wordt gehoord als er wetten worden besproken en aangenomen. Zelfs als je naar een andere EU-lidstaat verhuist, kun je nog steeds stemmen bij gemeenteraads- en EU-verkiezingen en je zelfs kandidaat stellen.

Burgers zijn ook buiten de verkiezingen om een integraal onderdeel van het democratische proces, bijvoorbeeld door hun mening te geven over wetsvoorstellen of door deel te nemen aan Europese burgerinitiatieven. Je kunt worden geselecteerd om deel te nemen aan een burgerpanel. Je kunt contact opnemen met de Europese instellingen voor informatie of om je mening te delen.

**GEEF JE
EIGEN TOEKOMST
VORM**

Jouw democratische rechten

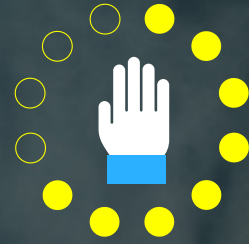
Maria heeft de Portugese nationaliteit en woont al meer dan tien jaar in België. Ze is lid van een politieke partij, maakt zich hard voor verkeersveiligheid en wil graag dat er meer wordt gedaan om het centrum van de stad waar ze woont toegankelijker te maken voor voetgangers. Nu de gemeenteraadsverkiezingen voor de deur staan, besluit Maria dat ze meer wil doen dan alleen stemmen, ze wil zich verkiesbaar stellen. Ze wordt door haar partij gekozen als kandidaat, maakt indruk op veel kiezers en is trots dat ze lid wordt van de gemeenteraad.

Alle EU-burgers hebben het recht om te stemmen en zich verkiesbaar te stellen bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in hun land van herkomst. Bovendien kunnen ze, als ze in een andere EU-lidstaat wonen, kiezen om daar te stemmen en zich daar verkiesbaar te stellen bij de verkiezingen voor het Europees Parlement, onder dezelfde voorwaarden als de staatsburgers van dat land. EU-burgers die in een andere EU-lidstaat wonen, kunnen ook stemmen en zich kandidaat stellen bij gemeenteraadsverkiezingen in dat land, opnieuw onder dezelfde voorwaarden als de staatsburgers van dat land.

Ga stemmen

66%

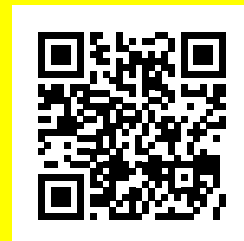
Ongeveer 66% van de burgers weet dat een EU-burger die in hun land woont het recht heeft om te stemmen en zich verkiesbaar te stellen bij de verkiezingen voor het Europees Parlement.

55%

Iets meer dan de helft weet dat zo'n burger het recht heeft om te stemmen en zich verkiesbaar te stellen bij gemeenteraadsverkiezingen.

Bron: Eurobarometer 528, 2023

**MEEDOEN, OVERLEGGEN EN
STEMMEN IN DE EU**

Geef je mening

Democratische participatie gaat niet alleen over stemmen en verkiezingen. Als EU-burger heb je veel mogelijkheden om betrokken te raken, je mening te geven en de toekomst van Europa mee vorm te geven.

Ten eerste kun je **jouw mening geven** over de initiatieven van de Commissie en bijdragen aan het besluitvormingsproces. De Commissie hecht veel waarde aan de mening van burgers en belanghebbenden over EU-wetgeving en -beleid, zowel tijdens de voorbereiding als tijdens de implementatie.

Het **Europees burgerinitiatief** is een andere manier waarop burgers het beleid mee vorm kunnen geven. Als je wilt dat de EU actie onderneemt rond een bepaalde kwestie, kun je een groep van zeven EU-burgers samenbrengen en de Europese Commissie oproepen om nieuwe EU-wetgeving over die kwestie voor te stellen. Lees het gedeelte over het Europees burgerinitiatief in deze brochure voor meer informatie hierover.

Je hebt ook toegang tot het interactieve platform voor burgerbetrokkenheid waar je met andere Europeanen kunt discussiëren over jouw ideeën en oplossingen voor toekomstig beleid.

Er zijn ook **Europese burgerpanels**, waarin willekeurig geselecteerde burgers uit alle 27 EU-lidstaten samenkomen om belangrijke voorstellen te bespreken en aanbevelingen te doen. Eerdere onderwerpen waren virtuele werelden, voedselverspilling en leermobiliteit. Na het verzamelen van ideeën en beraadslagingen worden aanbevelingen gedaan aan de Europese Commissie om mee te nemen bij het voorbereiden van beleidsinitiatieven.

Het **portaal 'Jouw mening telt'** is het centrale punt voor online burgerbetrokkenheid. Het combineert het portaal voor de openbare raadplegingen, de website van het Europees burgerinitiatief en het interactieve platform voor burgerbetrokkenheid. Je moet je registreren om bij te dragen, maar het proces is heel eenvoudig.

...en er zijn natuurlijk genoeg mogelijkheden om betrokken te raken op nationaal en lokaal niveau, zoals je kandidaat stellen voor een ambt binnen een gemeente.

WIST JE DAT?

Europese burgerpanels worden een regelmatig terugkerend onderdeel van het democratische leven in de EU. Er hebben al een aantal panels plaatsgevonden, waarin burgers rechtstreeks aan beleidsmakers aanbevelingen konden doen over allerlei onderwerpen.

Hoe kunnen we voedselverspilling terugdringen?

Een burgerpanel dat zich richtte op de aanpak van voedselverspilling deed 23 aanbevelingen voor maatregelen. Dit waren onder andere maatregelen om de vernietiging van overtollig veilig voedsel te verbieden, de noodzaak van wettelijk verplichte doelen voor EU-lidstaten en betere voorlichting.

De aanbevelingen zijn sindsdien gedeeld en besproken met het **EU-platform voor voedselverlies en voedselverspilling** en worden meegenomen bij de toekomstige beleidsvorming van de EU.

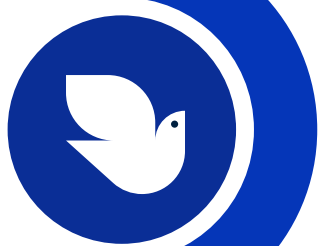

EU-BURGERSCHAP: EEN VOORTDUREND PROCES

De wortels van het EU-burgerschap kunnen worden teruggevoerd tot de periode vlak na de oorlog, toen uit de ruïnes een nieuwe visie van een verenigd Europa ontstond. Vanaf het allereerste begin van het Europese project staan de rechten en mogelijkheden van burgers centraal. Vandaag de dag wordt het EU-burgerschap erkend als de fundamentele status van staatsburgers van EU-lidstaten en heeft elke burger het recht om deel te nemen aan het democratische leven van de EU.

1945

De vrede in Europa wordt afgekondigd.

1957

Het Verdrag van Rome wordt ondertekend. De zes stichtende leden geven alle arbeiders, zelfstandigen en hun familieleden het recht op vrij verkeer. In de loop der jaren breidt deze **Europese Economische Gemeenschap** zich uit en komen er nieuwe landen bij.

2009

Het **EU-Handvest van de grondrechten** wordt van kracht en versterkt de EU-burgerschapsrechten.

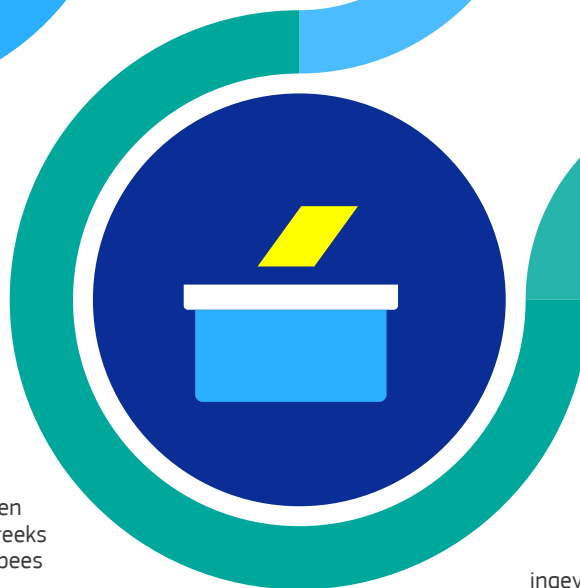
1951

Een eerste mijlpaal: het vrije verkeer van arbeiders in de kolen- en staalindustrie wordt ingevoerd in zes Europese landen: België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Luxemburg en Nederland.

De Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal ziet het licht.

1979

Europese burgers kiezen voor het eerst rechtstreeks de leden van het Europees Parlement.

1993

Het EU-burgerschap wordt ingevoerd met het **Verdrag van Maastricht**. Burgers hebben nu een lijst met specifieke EU-burgerschapsrechten naast het oorspronkelijke recht van vrij verkeer om een economische activiteit uit te oefenen.

2020

Op de **Conferentie over de toekomst van Europa**, de grootste participatieve oefening in de geschiedenis van de EU, verzoeken burgers onder andere om meer informatie over het EU-burgerschap.

2012

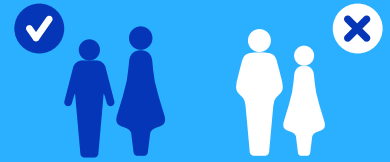
Er wordt een nieuw burgerschapsrecht toegevoegd. EU-burgers krijgen een sterkere stem in de beleidsvorming door de lancering van het **Europees burgerinitiatief**.

2023

30-jarig jubileum van het EU-burgerschap.

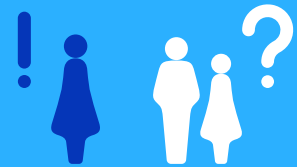

Ken je jouw rechten?

50%

van de EU-burgers vindt dat ze niet goed op de hoogte zijn van hun EU-burgerschapsrechten.

64%

van de EU-burgers vindt dat ze niet goed op de hoogte zijn van wat ze kunnen doen als deze rechten niet worden gerespecteerd.

Bron: Eurobarometer 528, 2023

Hier lees je meer over de geschiedenis van het EU-burgerschap.

BESCHERMING IN HET DAGELIJKS LEVEN

Wonen in de EU brengt veel voordelen met zich mee voor zowel burgers als inwoners. Deze voordelen, die het gevolg zijn van EU-wetgeving, hebben bijvoorbeeld betrekking op arbeidsrechten of toegang tot gezondheidszorg in een andere EU-lidstaat. Deze bescherming en dit beleid zijn er om ervoor te zorgen dat burgers en inwoners kunnen profiteren van een hoge levensstandaard, toegang hebben tot essentiële diensten en met waardigheid en respect worden behandeld.

Als werknemer in de EU ben je bijvoorbeeld beschermd tegen discriminatie op het werk en heb je recht op een veilige werkplek, redelijke werktijden en pauzes.

Als je naar een andere EU-lidstaat reist, hoef je geen extra kosten te betalen voor het gebruik van je mobiele telefoon. Je gesprekken, sms'jes en dataverbruik worden in rekening gebracht tegen binnenlandse tarieven, d.w.z. voor dezelfde prijs als gesprekken, sms'jes en data in je eigen land. En als je vlucht vertraagd of geannuleerd is, heeft de EU het eenvoudig en gemakkelijk gemaakt om compensatie te vragen.

Dit zijn slechts een aantal rechten en voordelen die de EU-wetgeving toekent aan burgers, maar er zijn er nog veel meer.

De EU stelt de belangen van burgers ook centraal in haar beleid. Een van de belangrijkste prioriteiten voor de toekomst is de Europese Green Deal, die van Europa het eerste klimaatneutrale continent wil maken. De EU heeft ook actie ondernomen om de last van de energiekosten voor burgers en de industrie te verlichten.

In deze brochure gaan we als voorbeeld dieper in op twee specifieke voordelen: als consument ben je beschermd tegen oneerlijke marketing en onveilige producten. Online heb je het recht op controle over jouw persoonsgegevens.

Meer informatie over al jouw rechten en voordelen

WAT EUROPA VOOR MIJ DOET

WELKE ROL SPEELT DE EU IN JOUW DAGELIJKS LEVEN?

Jouw rechten als consument

Nadat hij online een blender had gekocht, was Daniel teleurgesteld toen hij ontdekte dat het apparaat niet het aantal functies had zoals geadverteerd en ook niet zo krachtig was als geadverteerd. Ondanks de aanvankelijke weerstand van de online winkel, deed Daniel een beroep op zijn rechten als EU-consument en kreeg hij de keuze tussen terugbetaling van het volledige bedrag of een vervangend apparaat.

Als EU-consument heb je rechten die je beschermen als je winkelt, ongeacht waar de verkoper zich in de EU bevindt. Je hebt recht op duidelijke informatie over producten en diensten en je hebt het recht om de meeste online aankopen binnen 14 dagen te annuleren en te retourneren. Als wat je koopt niet is zoals beschreven of niet aan de kwaliteitsnormen voldoet, heb je recht op reparatie, vervanging of terugbetaling. Je bent onder de EU-consumentenwetgeving alleen beschermd als je van een handelaar koopt; online marktplaatsen moeten je hier dus voor waarschuwen als je voor een aanbieding van een particulier kiest.

MEER INFORMATIE OVER HET GEBRUIK VAN JOUW CONSUMENTENRECHTEN

Je kunt ook contact opnemen met **ECC net** voor ondersteuning als je een beroep wilt doen op je rechten als consument.

Jouw recht op gegevensbescherming

Jana maakte zich zorgen over de hoeveelheid persoonlijke informatie die werd opgeslagen door het socialmediaplatform dat ze gebruikt. Ze besluit actie te ondernemen en een beroep te doen op haar rechten, eerst door toegang te vragen tot al haar persoonsgegevens. Een controle van deze gegevens bracht een aantal onnauwkeurigheden en verouderde informatie over haarzelf aan het licht. Jana vroeg het bedrijf de onjuiste gegevens te corrigeren en een aantal oude berichten permanent te verwijderen.

In de EU heb je rechten met betrekking tot jouw persoonsgegevens. Je kunt toegang krijgen tot je gegevens, fouten in je gegevens corrigeren, je gegevens wissen, het gebruik ervan beperken, je gegevens verplaatsen naar een andere dienstverlener, bezwaar maken tegen het gebruik ervan en voorkomen dat je gegevens worden onderworpen aan geautomatiseerde besluitvormingsprocessen. Deze rechten, die deel uitmaken van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), geven je controle over je gegevens en verplichten bedrijven om jouw keuzes te respecteren. Er zijn bepaalde omstandigheden waarin het recht op gegevenswissing mogelijk niet van toepassing is. Dit kunnen bijvoorbeeld archiefdoeleinden of onderzoeks- en statistische doeleinden zijn, waarbij gegevens als van algemeen belang kunnen worden beschouwd.

LEER HOE JE JE GEGEVENS KUNT BESCHERMEN EN GEBRUIK KUNT MAKEN VAN JE RECHTEN

WAT ALS MIJN RECHTEN NIET ZIJN GERESPECTEERD?

Als je vindt dat jouw rechten als EU-burger niet zijn gerespecteerd, in je eigen land of in een andere EU-lidstaat, kun je actie ondernemen.

Je moet de kwestie eerst proberen op te lossen op het nationale niveau van het land waar het probleem zich voordoet, door naar de rechter te stappen of via een andere manier om een geschil op te lossen. **Meer informatie over nationale rechtsstelsels of een rechtszaak.**

Als je het slachtoffer bent van discriminatie en hulp zoekt, kun je ook contact opnemen met de **nationale organisatie voor gelijke behandeling** in jouw land. De antidiscriminatiewetgeving van de EU bepaalt dat elke lidstaat (minstens) één instantie voor gelijke behandeling moet hebben, die onder andere onafhankelijke bijstand kan verlenen aan slachtoffers van discriminatie.

Als deze stappen het probleem niet hebben opgelost, is de volgende stap om het aan te kaarten op EU-niveau. Op dit niveau kun je:

- ▶ Een klacht indienen bij de **Europese Commissie** als je van mening bent dat jouw rechten als EU-burger zijn geschonden door een maatregel of praktijk van jouw land die in strijd is met de EU-wetgeving. Het klachtenformulier van de Commissie is gemakkelijk te begrijpen en in te vullen. Je kunt het **hier** vinden.
- ▶ Een klacht indienen bij de **Europese Ombudsman** over wanbeheer door EU-instellingen, -organen en -agentschappen; zie p. 13 van deze brochure voor meer informatie.
- ▶ Een verzoekschrift indienen bij het **Europees Parlement**.
- ▶ EU-gerelateerde fraude melden bij het **Europees bureau voor fraudebestrijding (OLAF)**.

Informatie over oplossingen binnen handbereik

Bel of neem contact op met een van deze organisaties:

Het **Your Europe-portaal** leidt je naar de meest relevante EU- en nationale websites.

Het Europe Direct-contactcentrum beantwoordt al jouw vragen over de EU, per telefoon of e-mail, in alle 24 officiële talen. Neem gratis contact met hen op via 00 800 6 7 8 9 10 11 of **online**.

Als jouw rechten worden geschonden in een andere EU-lidstaat, leg je probleem dan voor aan **SOLVIT**.

Hoe de EU jouw rechten ondersteunt

Hieronder vind je slechts een deel van de belangrijkste wetgeving die ten grondslag ligt aan de rechten van EU-burgers.

Vrij reizen, wonen en werken in de EU

- ▶ Het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) ([artikel 21, lid 1](#))
- ▶ Het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie ([artikel 45](#))
- ▶ [Richtlijn 2004/38/EG](#) betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden

Consulaire bescherming

- ▶ Het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), [artikel 35](#)
- ▶ Het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) ([artikel 20, lid 2, onder c](#), [23](#))
- ▶ Het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie ([artikel 46](#))
- ▶ [Richtlijn \(EU\) 2015/637](#) inzake coördinatie- en samenwerkingsmaatregelen ter vergemakkelijking van consulaire bescherming voor niet-vertegenwoordigde burgers van de Unie in derde landen
- ▶ [Richtlijn \(EU\) 2019/997](#) tot vaststelling van een EU-noodreisdocument

Dien een verzoekschrift in bij de instellingen en neem contact op met de Europese Ombudsman

- ▶ Het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) ([artikel 20, lid 2, onder d](#), [227](#))
- ▶ Het handvest van de grondrechten van de Europese Unie ([artikel 43 en 44](#))
- ▶ [Verordening \(EU, Euratom\) 2021/1163](#) inzake het statuut en de algemene voorwaarden voor de uitoefening van het ambt van de Europese Ombudsman

Non-discriminatie

- ▶ Het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) ([artikel 2](#))
- ▶ Het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) ([artikel 18](#))
- ▶ Het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie ([artikel 21](#))

Europees burgerinitiatief

- ▶ Het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) ([artikel 11, lid 4](#))
- ▶ Het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) ([artikel 24, lid 1](#))
- ▶ [Verordening \(EU\) 2019/788](#) betreffende het Europees burgerinitiatief

Jouw recht op een reactie

- ▶ Het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) ([artikel 15, lid 1, 24](#))
- ▶ Het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie ([artikel 41, lid 4, 42](#))
- ▶ [Verordening \(EG\) nr. 1049/2001](#) inzake de toegang van het publiek tot documenten van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie

Stemmen en zich verkiesbaar stellen

- ▶ Het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) ([artikel 10, lid 3](#))
- ▶ Het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) ([artikel 20, lid 2 onder b](#), [22](#))
- ▶ Het handvest van de grondrechten van de Europese Unie ([artikel 39 en 40](#))
- ▶ [Richtlijn 93/109/EG](#), ook bekend als de 'Richtlijn Kiesrechten'
- ▶ [Richtlijn 94/80/EG](#) betreffende het actieve en passieve kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen

Fotocredits:

Europese Commissie
Istockphoto
Shutterstock

AUTEURSRECHTELIJKE MEDEDELING

Dit document mag niet als officieel standpunt van de Europese Commissie worden beschouwd.

PDF ISBN 978-92-68-10198-8 doi: 10.2838/676626 DS-05-23-487-NL-N

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2024

© **Europese Unie, 2024**

De voorwaarden voor het hergebruik van documenten van de Commissie zijn vastgelegd in Besluit 2011/833/EU van de Commissie van 12 december 2011 (PB L 330 van 14.12.2011, blz. 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>). Tenzij anders vermeld, is hergebruik van dit document toegestaan krachtens een Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)-licentie (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Dit betekent dat hergebruik is toegestaan, mits de bron correct wordt aangegeven en eventuele wijzigingen worden vermeld.

Voor het gebruik of de reproductie van onderdelen die niet het eigendom zijn van de Europese Unie, kan het nodig zijn rechtstreeks om toestemming van de respectieve houders van het recht te verzoeken.

Wist je dat het EU-burgerschap je rechten en voordelen geeft die een aanvulling zijn op de rechten die je hebt als burger van een EU-lidstaat? En dat is nog niet alles: het EU-burgerschap geeft je de mogelijkheid om de toekomst van Europa mee vorm te geven. Hier vind je alles wat je moet weten over de rechten die je hebt, hoe je er gebruik van kunt maken en hoe je er je voordeel mee kunt doen.

